

Ferm film i propagandaens tjeneste

Kathryn Bigelows film "Zero Dark Thirty" om jagten og drabet på Osama Bin Laden fremstår som propaganda for den stærke præsident og hans hemmelige tjenester.

AF LARS PLOUG

Rampen i transportflyet har netop lukket sig bag Maya, og hun sidder alene på et sæde i det enorme lastrum. Udenfor er solen i færd med at stå op over Baghram Airbase, og her sidder Maya, helt alene og tænker.

På, hvordan elitesoldaterne fra det amerikanske frømandskorps Navy Seals netop havde taget livet af Osama Bin Laden i et kommandoraid mod et hus i Afghanistan. På, hvordan

det var hendes indsats gennem 10 år, der nu blevet belønnet med en hullet terrorleder. Maya græder...

Tåren slutter Kathryn Bigelows meget anmelderroste film Zero Dark Thirty om jagten og drabet på al-Qaeda lederen Osama Bin Laden.

Malplaceret piveri

Det er naturligvis ikke sorgen over hans død, der har fået den ensomme tåre frem på Mayas kind. Måske hun græder af stolthed, lettelse eller simpelthen eksistentiel angst af den slags, der kan ramme folk, når det mål, de har viet deres liv til, pludselig går i opfyldelse.

Det giver mening udenfor "Zero Dark Thirty", men i lyset af filmens øvrige stil og metode er piveriet på bagsmækken så malplaceret, at det virkelig er til at tude over.

Filmens væsentligste kvalitet er, at den i de foregående 148 minutter driver af usentimentalitet i en grad, der får piveriet i det 149. minut til at fremstå som et hult og påklistret postulat om, at også CIA folk har følelser.

Det er der ikke noget i resten filmen, der tyder på, at de har, og al den stund at netop føleriets fravær i "Zero Dark Thirty" er filmens styrke, er den våde kind unødvendig for andre end dem, der vil se dybde og refleksion, hvor der ikke er nogen.

"Zero Dark Thirty" er ingen dyb film, tværtimod. Men den er et fascinerende billede af den såkaldte krig mod terror, af efterretningsarbejdet og - skønt uforvarende, måske – af den ideologiske infrastruktur hos filminstruktører som Bigelow, der har luret, hvordan film kan drejes, så de går rent ind hos publikum og hos kritikerne. Og ikke mindst hos den amerikanske regering, der havde privilegeret hende med adgang til oplysninger om jagten på og likvideringen af den ondeste af Amerikas onde ånder.

Maya

Filmens Maya har, får vi at vide, ikke lavet andet end at følge al-Qaeda lederens spor siden angrebet på World Trade Center i 2001. Og det er hendes arbejde, og næsten kun det, vi følger, og som trækker os gennem filmen.

Ved skrivebordet, ved møder med overordnede, ved torturen af den fange, der røber Bin Ladens kurér og endelig på Bagram Air Base, hvor Maya lyner ligposen op og kan konstatere, at den er god nok.

Mayas motiver kloger filmen sig heller ikke på. Ønsket om at få ram på Bin Laden behøver ingen forklaring, heller ikke den, der bliver givet i filmens indledningssekvens, hvor vi som lydspor til sort skærm hører optagelserne fra nødstedte og dødsdømte mennesker, der ringer fra de flyramte tvillingetårne.

Bombeangrebet på Marriott Hotel, hvor Maya og en kvindelig CIA-kollega nyder en friaften sammen behøves kun til at holde spændingen oppe, ganske som det selvmordsangreb, der koster hendes bedste veninde livet.

Maya er ingen sammensat eller kompliceret person, og det behøves heller ikke, at hun er det. Selvom det er Mayas stædighed, mod og vedholdende indsats, der fører CIA på sporet af Bin Laden og i sidste ende sætter frømandene i stand til at skyde ham ned som en gal

hund, så er hendes psykologi uinteressant.

Ulig hendes kollega i den ret fremragende og meget islamofobiske serie "Homeland", har hun ingen skeletter i skabet, hun spiser ingen antipsykotisk medicin, og hun holder sig i det store og hele indenfor reglerne.

Men hun er en »killer«, får vi at vide på en af CIA's »black sites«, hvor der bliver sået tvivl om hendes evne til at håndtere den tortur, hun just har været vidne til. Og hun er, som hun forklarer sine overordnede i CIA, den »motherfucker«, der fandt huset i Pakistan, hvor Osama gemte sig.

Om Maya findes i virkeligheden, er svært at sige. Amerikanske film fortæller ofte historien om Maya, eneren, der trodser omgivelserne, holder fast i fokus og har frustrationen over bureaukratisk hængedynd og politiske hensyn som drivkraft i kampen for sandhed og retfærdighed.

Såvidt jeg har kunnet læse mig til, er Maya angiveligt skrevet over en virkelig person i CIA, der spillede en central rolle i forbindelse med jagten på Osama.

Men at denne persons arbejde skulle transportere hende fra skriveborde til torturkældre på CIA's black sites og videre til kontrolrummet på Baghram Airbase, hvor hun pludselig er den, der overvåger luftrummet, advarer flådesælerne om pakistanske jagerfly, er vist lidt tvivlsomt. Men det er en detalje, synes jeg.

En ferm film

"Zero Dark Thirty" er en ferm film, først og fremmest i kraft af den dokumentariske stil. Nogle anmeldere har kaldt den kedelig, og jeg forstår, hvad de siger, uden at være enig. Man kan selvfølgelig mene, at der skulle være mere action.

Men allerede den action, der faktisk findes i filmen ud over Navy Seals angrebet på huset i Pakistan, er for meget, fordi den undergraver præmissen om Maya som det lille tandhjul, der, gemt væk nede i maskineriet, får de større og tungere dele til at dreje.

Skuespillerne spiller ingen røv af buksen, og det er som nævnt heller ikke meningen.

Jessica Chastain, der spiller rollen som Maya, har tidligere vist format i det moderat underholdende og kvalmt sympatiske sydstatsdrama "The Help" og i Jeff Nichols' aldeles fortræffelige film "Take Shelter".

I både den uendeligt kedsommelige, fortænkte og stærkt overvurderede "Tree of Life" og i John Hillcoats og Nick Caves ultravoldelige bonderøvsgangsterfilm "Lawless" spiller hun en eller andens kønne kone eller kæreste uden at få lov til at være særligt meget mere end det.

I rollen som Dan, Mayas charmerende *partner in torture*, der har mere til overs for sine kæleaber end for de ofre, han hænger op i loftet eller udsætter for waterboarding og indespærring i meget små kasser, ses Jason Clarke, der også spillede i "Lawless", og også dér gjorde ret godt.

Min eneste indvending imod skuespilleriet i "Zero Dark Thirty" er imod flådesælerne, der taler sammen og opfører sig som knallerter, der lige har set en film. Men sådan er det måske i virkeligheden, og den skal altså ikke lægges "Zero Dark Thirty" til last.

Pro-tortur

Men, og sådan et er der altså, midt i, og måske i kraft af, al nøgternhed og fermhed, er "Zero Dark Thirty" også en farlig film, der legitimerer tortur. Og én, der taler sig ind i den stadigt mere udbredte begejstring for de institutioner i staten, der opererer i hemmelighed, og som derfor er allerlængst fra den demokratiske kontrol.

Bigelow har ganske vist afvist, at filmen legitimerer tortur, og hun har støttet den påstand med netop filmens dokumentariske stil og ambition: For der var jo tortur under Bush, og det er derfor, filmen har det med.

Kritikere har imidlertid peget på, at det samme CIA, der havde givet Bigelow privilegeret adgang til informationen om jagten og drabet på Osama Bin Laden, har sagt, at tortur ingen rolle spillede i den forbindelse.

Det kan man så tro på eller lade være, men Bigelow påstår altså i filmen, at det var torturen af en mistænkt al-Qaeda terrorist, der førte CIA til huset udenfor Islamabad - og altså i sidste ende til, at den afsjælede Bin Laden kunne loppes over rælingen på et amerikansk krigsskib.

Spørgsmålet er selvfølgelig, hvad torturscenerne så laver i en film, som hævder at være tro mod virkeligheden. For Bigelow kunne jo sagtens have vist torturen uden at påstå, at det var den, der hjalp Maya.

Men det påstår hun altså, og det, der står tilbage, når lyset i biografen bliver tændt, er: Uden tortur, ingen Bin Laden. Og i betragtning af, hvor populært drabet på »UBL« var i den amerikanske politiske kultur, så er det ingen uskyldig konstatering.

Ingen flagsvingeri

Propagandismen i "Zero Dark Thirty" viser sig ikke som vulgær nationalistisk selvfedme. Der er ingen snak om »frihedens fjender«, og der økonomiseres med Stars and Stripes. Det er, som jeg har beskrevet det ovenfor, en nøgtern film, og det er præcis den generelt nøgterne stil, der klæder filmen.

Og i filmen er Maya ingen Hollywood-helt, bare en dygtig medarbejder. Hun er dedikeret, én, der glædesløst bøjer sig for torturens nødvendighed, for de (tilsyneladende) nye vinde, der blæste over CIA efter valget af Obama: Slut med torturen, æv, men sådan må det jo være.

Filmens propagandistiske islæt er ikke intrinsisk, men ekstrinsisk. Det handler om dens timing, om den amerikanske offentlighed og den politiske situation udenfor biograferne.

Hvad der mangler af flagsvingeri i filmen, har til overmåde ladet sig finde udenfor. Som nævnt har få begivenheder som drabet på Bin Laden givet anledning til amerikansk stolthed, og det blev da også flittigt brugt af Obamas demokrater, at »Bin Laden er død, og General Motors lever«.

Obamas krig mod terror

Samtidig har Obama-regeringen, trods valgløfterne fra 2008 om det modsatte, videreført det meste af den nationale sikkerhedsstatistik politik, der under Bush gav anledning til voldsomme

protester fra de mange demokrater.

De så Bush-regeringens ekstreme fortolkning af præsidentembedets beføjelser, indespærringen af mennesker per præsidentielt dekret, den hjemmelløse overvågning af amerikanske borgeres elektroniske kommunikation, det voldsomme hemmelighedskræmmeri om den udøvende magts dispositioner og torturen som forfatningsstridigt magtmisbrug, som en krænkelse af borgerlige frihedsrettigheder og som en gotesk anfægtelse af alt det, de syntes, at Amerika burde stå for.

Som det fremgår af "Zero Dark Thirty", har Obama erklæret tortur for *no-go area* for hans regering og for regeringens frontorganisationer i den metaforiske krig mod terror, men på de fleste andre områder har han videreført Bush-regeringens politik.

På et punkt trumfer han endda.

Hvor Bush kunne lade sig nøje med at indespærre per præsidentielt dekret, har Obama yderligere ladet sig udruste med beføjelsen til at likvidere dem, han synes er farlige terrorister.

Og alt sammen med den paternalistiske præmis, at amerikanerne kan stole på ham: Grundlaget for beslutninger om likvideringer og andre af de herligheder, som de hemmelige tjenester, dronerne og de feterede dødspatroljer kan byde på, er grundigt overvejet, og aktionerne selv er i de amerikanske vælgeres interesse, hedder det fra præsidentens embedsmænd og jurister.

Og det er den tankegang, som "Zero Dark Thirty" taler sig ind i, og det netop i kraft af dens nøgternhed.

Der er ingen modhager i filmen, ingen anledning til eftertanke. Der er intet i filmen, der ikke glider friktionsløst ind i den obamaniske autoritarisme eller militarisme.

Der bliver end ikke hintet om, at CIA foretager sig ting og sager, der hos den amerikanske biografoffentlighed i andre sammenhænge - end kampen mod Bin Laden - ville have haft sværere ved at glide ned.

Drabet på Bin Laden er den perfekte »poster case« for de droner og de specialstyrker, der ser ud til at være fremtidens våben.

"Zero Dark Thirty" er en reklamefilm for CIA, for den ny militarisme og for fortsættelse af den uendelige krig mod terror, der overalt i verden får mennesker til at acceptere, at deres frihedsrettigheder eroderes.

[Se også linksamlingen på X-Ray om filmen Zero Dark Thirty](#)

Redaktion: Modkultur

Emneord: Film | USA | afghanistan | krig |

Tak fordi du bruger Modkraft.

Vi håber du har læst noget interessant eller oplysende.

Du kan støtte Modkraft via MobilePay: **50 37 84 96**